

Ajankohtaista
kirjaamisessa

Erikoissuunnittelijat
Anne Ålander &
Helmi Salvola

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

16.5.2024

Ajankohtaista lainsäädäntöä asiakastietojen käsittelystä

Asiakastiedon käsittelyä ohjaava lainsäädäntö

- Uudistunut asiakastietolaki ([laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023](#)) astui voimaan 1.1.2024
- Yhdistettiin aiemmin eri lakeihin ja asetuksiin sisältynyt keskeinen asiakastietojen käsittelyä koskeva sääntely
- Tarkoituksena **yhdenmukaistaa asiakastietojen käsittelyä** sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä sosiaali- ja terveystalvveluja järjestettäessä ja toteutettaessa
- Asiakastietojen käsittelyn yleiset periaatteet, kuten **salassapito, vaitiolovelvollisuus ja käyttöoikeudet, rekisterinpitäisyys ja rekisterit, asiakasasiakirjoihin kirjattavat tiedot sekä tiedonsaantioikeudet ja asiakastietojen luovuttaminen**. Lisäksi säännökset Kanta-palveluista ja muista asiakastietojen tietojärjestelmistä.

Uusi opas asiakastietojen käsittelystä

- STM:n ja THL:n kirjoittama **Opas sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä** julkaistaan toukokuussa
- Tarkoituksena on antaa kokonaiskuva asiakastietolain säännöksistä ja niiden soveltamisesta sekä muista keskeisistä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyssä huomioitavista säädöksistä
- Korvaa STM:n oppaan potilasasiakirjojen laatimisesta ja käsittelystä (2012)
- Oppaan rakenne noudattaa asiakastietolain asiakastietojen käsittelyä koskevaa rakennetta. Esim.:
 - Luku 5 käsittelee potilasasiakirjoja ja luku 6 sosiaalihuollon asiakasasiakirjoja
 - Luku 7 käsittelee monialaisen yhteistyön kirjaamista sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyössä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden toimialojen välisessä yhteistyössä

Asiakastietolakia tarkentava asetus

- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä oli kommentoitavana 15.5.2024 asti
- Asetus tulee sisältämään sääntelyä
 - käyttöoikeudesta asiakastietoon
 - sosiaali- ja terveydenhuollon välisen luovutusluvan kohdentamisesta
 - potilastietojen erityissuojauksesta
- Tällä hetkellä käyttöoikeuksista säädetään 30.6.2023 voimaan tulleella STM:n asetuksella käyttöoikeudesta asiakastietoon ([825/2022](#))
 - mitä tietoja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ja muut asiakastietoja käsittelevät henkilöt **työtehtävänsä** ja **annettavan palvelun perusteella** saavat **enintään käyttää**

Käyttöoikeuksista

- [Käyttöoikeuksien soveltamisohje](#) (3/2023) tullaan päivittämään
 - Kuvaa käyttöoikeuksien merkitystä osana käytönhallintaa ja taustalla olevaa lainsäädäntöä
 - Käsittelee käyttöoikeuksien perusteena olevat terveydenhuollon työtehtävät ja palvelut sekä sosiaalihuollon työtehtävät ja palvelutehtävät ja niissä annettavat sosiaalipalvelut
 - Esimerkkejä käyttöoikeuksien soveltamisesta

16.5.2024

- 1 Lukijalle
- 2 Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ja asiakasasiakirjat
- 3 Käyttöoikeudet osana tietosuojaa
- 4 Käyttöoikeuksia koskevaa lainsäädäntöä
- 5 Käyttöoikeusasetus
- 6 Palvelunantajan velvollisuudet
- 7 Terveydenhuollon työtehtävät
- 8 Terveydenhuollon palvelut
- 9 Käyttöoikeudet potilastietoihin
- 10 Sosiaalihuollon työtehtävät
- 11 Sosiaalihuollon palvelutehtävät ja niissä annettavat sosiaalipalvelut
- 12 Käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin
- 13 Sosiaali- ja terveydenhuollon muut työtehtävät ja käyttöoikeudet niissä
- 14 Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välisessä asiakastietojen luovutuksessa
- 15 Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveystalouden monialaisessa yhteistyössä
- 16 Käyttöoikeuksista kysyttyä

Tietojen luovuttamisesta

- Luovutuslupa oli aiemmin suostumus
- [Potilastiedon arkiston toimintamallit](#) –dokumentissa on perustietoa luovutusluvasta, suostumuksista ja kielloista
- [Tarkemmin voi tutustua Kanta-verkkokouluissa](#)
- [Usein kysytyt kysymykset tietojen katselusta ja luovuttamisesta](#)

Suoritettavissa olevat Kanta-verkkokoulut

Tällä hetkellä oppimisympäristössä voi suorittaa seuraavat Kanta-verkkokoulut:

- [Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen luovuttaminen](#)
- [Alaikäinen asiakkaana sosiaali- ja terveydenhuollossa](#)
- [Potilastiedon arkiston toimintamallit](#)
- [Sähköisen reseptin toimintamallit](#)
- [Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston toimintatavat](#)
- [Ostopalvelun valtuutuksen toimintamallit](#)

Erityissuojatut tiedot

- Erityistä luottamuksellisuutta edellyttäviin palveluihin liittyvät potilasasiakirjamerkinnot (asiakastietolaki 26 §, tarkennetaan asetuksessa)
- Tällä hetkellä koskee perinnöllisyyslääketieteen (GEN) ja psykiatrian (PSY) potilasasiakirjamerkintöjä
 - Asetusluonnoksessa ehdotettu lisäksi seksuaaliterapian (SEX), psykologipalvelun (PSL) sekä mielenterveys- ja päihdepalvelun merkintöjä (vaatii uuden näkymän)
- Erityissuojaus ei estä tietojen katselua, vaan käyttäjältä vaaditaan erillinen vahvistus ennen tietojen katselua
- Erityissuojaus toteutuu, kun päänäkymänä käytetään em. näkymiä. Suojaus koskee myös merkintöjen mahdollisia lisänäkymiä.
- Suojaus ei koske lääkitystietoja eikä kriittisiä riskitietoja
- Erityissuojaus ei vaikuta tietojen näkyvyyteen OmaKannassa

Perusterveydenhuollon kiireetön hoitoon pääsy 1/2

- Hallitus on ehdottanut muutosta hoitoon pääsyn lainsäädäntöön eli [terveydenhuoltolakiin \(1326/2010\)](#). Eesityksen tarkkaa sisältöä ei tiedetä ja nyt toimitaan 1.9.2023 voimaan tulleen lainsäädännön mukaan.
- 1.9.2023 muuttui hoitoon pääsyn enimmäisaikojen lisäksi mm. hoidon tarpeen arviointi. STM tarkensi ohjeita [hoitotakuun ohjekirjeessä](#).

Hoitoon pääsyn toteutumista seurataan avohoidon hoitoilmoitusrekisterin (Avohilmo) avulla.

14 vuorokauden kuluessa

14 vrk

- 1.9.2023 alkaen 1. hoitotapahtuma, kun syynä on sairastuminen, vamma, pitkäaikaissairauden vaikeutuminen, uusi oire tai toimintakyvyn aleneminen yleislääketieteen alalla
 - Sen jatkokäynti lääkärille **7 vrk** aikana (jos 1. käynti muulle kun lääkärille).

7 vrk

- Suoravastaanotot = hoitoon voidaan hakeutua suoraan ilman lääkärin tai hoitajan arviota.
 - Korkeakouluopiskeluterveydenhuollossa ei koske psykologin käyntejä.

Hoito- tai kuntoutussuunnitelman mukaisesti tai 3 kuukauden kuluessa

3 kk

- Kuntoutuksen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävien palveluiden ensimmäinen hoito- tai kuntoutustapahtuma.
- Hoitotapahtumat, jotka tehdään yksinomaan terveydenhuollossa laadittavan todistuksen tai lausunnon saamiseksi.

(Terveystuololaki 51 a §)

Perusterveydenhuollon kiireetön hoitoon pääsy 2/2

- Hoitoon pääsy tarkoittaa pääsemistä laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön hoitoon
- Enimmäisajat eivät koske tiettyjä ennaltaehkäiseviä palveluja, koska näistä säädetään erikseen. Esim.
 - neuvolatoimintaan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat määräaikaistarkastukset
 - terveydenhuoltolain 13 §:n mukaisesti annettava terveystarkastukset
 - ehkäisyneuvonta sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävät palvelut
 - seulonnat
 - osa rokotuksista (joista on erityissääntelyä)
- Enimmäisajat eivät myöskään koske hoito- tai kuntoutussuunnitelman mukaisia seurantakäyntejä samasta asiasta

Hoidon tarpeen arviointi 1/2

- Yksilöllinen arvio tutkimusten tai hoidon tarpeesta ja kiireellisyydestä sekä siitä, minkä terveydenhuollon ammattihenkilön tekemiä tutkimuksia tai antamaa hoitoa potilas tarvitsee.
- Hoidon tarpeen arviointia tulee tehdä **kaikissa palvelumuodoissa**
- Tehdään saman arkipäivän kuluessa,
 - kun asiakas ottaa yhteyttä ja hänellä on hoidon tarve. Yhteydenotto voi olla esim. puhelu tai digitaalinen asiointi.
 - kun tulee esiin uusi terveysongelma tai muu hoitoon pääsyn piiriin kuuluva asia, jota ei voida hoitaa saman tien.
 - jos asiakas on aiemman hoidon tarpeen arvioinnin perusteella ohjattu muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön kuin lääkärin tai hammaslääkärin hoitoon ja tarvitaan samasta asiasta vielä lääkärillä tai hammaslääkärillä käynti.

Hoidon tarpeen arviointi 2/2

- Hoidon tarpeen arvioinnin saa tehdä laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (suun th:ssa myös nimikesuojattu)
- Työnantajan vastuulla on varmistaa, että henkilöllä on soveltuva koulutus ja osaaminen
- Hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä on myös arvioitava, onko potilaalla ilmeinen sosiaalihuollon tarve. Jos on, hänen on ohjattava potilas hakemaan sosiaalipalveluja tai, jos tämä antaa siihen suostumuksensa, otettava yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen.
(terveydenhuoltolaki 50 a §)

Hoidon tarpeen arvioinnin kirjaaminen

- Hoidon tarpeen arvioinnin **tulos kirjataan rakenteisesti** käyttäen PTHAVO – Hoidon tarpeen arvioinnin tulos –luokitusta
- Tarkemmat kirjaamisohjeet löytyvät [Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn tiedot –sivustolta](#)
- [Usein kysytyt kysymykset](#)
- Hoidon tarpeen arvioinnista on julkaistu tietosisältö, jonka avulla tulevaisuudessa saadaan tarvittavat seurantatiedot Kanta-palveluiden kautta.
- Loppuvuodesta 2024 valmistuu hoidon tarpeen arvioinnin – kirjaamisopas

Ohjeet kirjaamiseen

- THL:n verkkosivut
 - [Kouluterveydenhuollon](#) ja [opiskeluterveydenhuollon](#) aihe sivut
 - [Tiedonhallinta sosiaali- ja terveysalalla/Kirjaaminen](#)
 - Yleistä tietoa sote-kirjaamisesta
 - [Tiedonhallinta sosiaali- ja terveysalalla/Terveystietojärjestelmien kirjaamisohjeet](#)
 - Potilastiedon kirjaamisen yleisopas ja ammatti- ja palvelualakohtaiset oppaat
 - [Tiedonhallinta sosiaali- ja terveysalalla/Koulutusmateriaalit](#)
- [NEUKO-tietokanta](#)
- Tiedä ja toimi –kortit:
 - [Mielenterveydenkirjaaminen neuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa](#)
 - [Interpersoonallisen ohjannan \(IPC\) toteuttaminen opiskeluhuollossa](#)
- [Hoitoilmoitusopas terveydenhuollolle 2023](#) (päivitetään 2024)
- Oman organisaation/potilastietojärjestelmän kirjaamisohjeet

Muuta
ajankohtaista
kirjaamisessa

Julkaisut

- Uusi
 - [Sote-yhteinen toimintakyky –kirjaamisopas](#) on julkaistu huhtikuussa
 - Ohjaa fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja kognitiivisen toimintakykytiedon rakenteista kirjaamista
 - [Toimintakykytiedon kirjaaminen –verkkosivu](#) ja [kirjaamisen esimerkki -video](#)
- Päivittyvät
 - [Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä](#) (toukokuussa)
 - [Potilastiedon kirjaamisen yleisopas](#) (kesäkuussa)
 - [Terveys- ja hoitosuunnitelman toimintamalli](#) (kesäkuussa)
- Tulossa
 - Tiedä ja toimi –kortti: Etäpalveluun liittyvien tietojen kirjaaminen

SOTE-kirjaamisen kansallinen verkosto

- Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen, kansallinen, koordinoiva ja vuorovaikutteinen verkosto sote-kirjaamisen kehittämisen tueksi
- Verkostoon on nimetty 1-2 henkilöä hyvinvointialueilta ja kansallisilta toimijoilta
 - THL (koordinoi), STM, Opetushallitus, Kelan Kanta-palvelut, Hyvinvointiala Hali ry, Kansakoulu -hanke
- Perustehtävänä tiedonvaihto ja vertaiskehittäminen kirjaamisen asioihin liittyen
- Nimetyt kirjaamiskoordinaattorit/yhdyshenkilöt toimivat kirjaamisen kehittämisen koordinaattoreina alueilla ja alueiden omissa kirjaamisen verkostoissa.
- [Lisätietoa Innokylästä](#)

KIITOS!

Mikäli kirjaamisen haasteet eivät ratkea omassa organisaatiossa:

Kirjaamiseen ja tiedonhallintaan liittyvät kysymykset
sotetiedonhallinta@thl.fi

Hoitoilmoitusrekisterin (Avohilmo) tietojen kirjaamiseen liittyvät kysymykset avohilmo@thl.fi

16.5.2024

THL. It's a fact.

Asiakirjat palvelevat palvelun ja hoidon järjestämistä, suunnittelua, toteuttamista, seurantaa ja valvontaa.